

**МОНГОЛ УЛСЫН НЭЭЛТТЭЙ ЗАСГИЙН ТҮНШЛЭЛИЙН
2016-2018 ОНЫ ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ
ҮНДЭСНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ХЭРЭГЖИЛТИЙН
ТҮРГЭВЧИЛСЭН ҮНЭЛГЭЭНИЙ ТАЙЛАН**

I. ӨМНӨТГӨЛ

Монгол Улсын Засгийн газар Нээлттэй Засгийн Түншлэл (цаашид НЗТ гэх)-д 2013 онд нэгдэн орсон билээ. НЗТ-ийн гишүүн орны хувьд Монгол Улсын Засгийн газар төрийн үйлчилгээний ил тод байдлыг хангах, иргэдийн оролцоо, инновацийг дэмжсэн, эрүүл, аюулгүй нийгмийг бүрдүүлэхэд чиглэсэн байх зарчмыг хэвшүүлэх тодорхой зорилт тавин ажиллаж байна.

Монгол улсын НЗТ-ийн анхны 2014-2016 оны Үйл ажиллагааны үндэсний төлөвлөгөө (цаашид ҮАҮТ гэх)-нд 3 чиглэлийн 35 зорилт, арга хэмжээг тусган хэрэгжүүлж ажилласан. Тус төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэх явцад буюу 2015 онд Засгийн газрын Хэрэг эрхлэх газраас “Дунд хугацааны өөрийн үнэлгээний тайлан” болон НЗТ-ийн хөндлөнгийн шинжээчдийн “Хараат бус тайлан” гарсан бөгөөд хөндлөнгийн шинжээчдийн үнэлгээгээр 2 зорилтот арга хэмжээ “Од” үнэлгээг авч олон улсын түвшинд сайн жишиг болж үнэлэгдсэн болно. Гэвч төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэх шатанд Үндэсний зөвлөлийн үйл ажиллагаа хангалтгүй, Засгийн газар, иргэний нийгмийн хамтын ажиллагаа хангалттай бус гэж дүгнэгдсэн.

Монгол Улсын НЗТ-ийн 2016-2018 оны II дахь ҮАҮТ нь 13 зорилтот үйл ажиллагаа бүхий үүрэг амлалтуудыг агуулсан болно. Эдгээр 13 үүрэг амлалт нь төрийн байгууллага, иргэний нийгэм, хэвлэл мэдээлэл, хувийн хэвшлийн төлөөллийн оролцоо бүхий хэлэлцүүлгүүдээс дэвшүүлсэн чиглэл, тулгамдаж буй асуудал, түүнийг шийдэх арга зам, үйл ажиллагааны саналд үндэслэгдэн боловсруулагдсан билээ. Харин 2017 онд Засгийн газраас “Дунд хугацааны өөрийн үнэлгээний тайлан” хийгдээгүйгээс болж НЗТ-ийн хөндлөнгийн шинжээчдийн “Хараат бус тайлан” мөн хийгдэхгүй хойшлогдсон болно.

2018 оны 5-р сарын 23-ны өдөр Нийгмийн Дэвшил Эмэгтэйчүүд хөдөлгөөнөөс “Нээлттэй засгийн түншлэл: Монгол улс” иргэний нийгмийн байгууллагуудын анхдугаар форумыг НЗТ-ийн талаарх ойлголт, ач холбогдол, үр нөлөө, Монгол улс дахь НЗТ-ийн үйл явц, чиглэл, үүрэг амлалтын талаар мэдээлэл солилцох зорилгоор зохион байгуулсан юм. Форумд Засгийн газрын Хэрэг эрхлэх газар, НЗТ-ийн Ажлын хэсгийн гишүүд, төрийн бус байгууллагуудын 70 орчим төлөөлөл оролцсон. Тус форумын үеэр НЗТ-ийн 2016-2018 оны ҮАҮТ-ний хэрэгжилтэд хувь нэмэр оруулсан иргэний нийгмийн байгууллагуудын төлөөлөл НЗТ-ийн холбогдох үүрэг амлалтын дагуу туршлагаасаа хуваалцаж, хэлэлцүүлэг өрнүүлж, улмаар цаашид хамтран ажиллах хэлбэр болон НЗТ-д хяналт тавьж ажиллах ИНБ-уудын эвсэл байгуулж ажиллах талаар санал бодлоо солилцов. 2018 оны 6-р сарын 08-ны байдлаар нийт 29 ТББ, ТББ-ын 2 эвсэл, бие даасан 3 судлаач тус эвсэлд нэгдэх сонирхлоо

илэрхийлж, хамтын ажиллагааг эхлүүлээд байна. Тус эвслийн хүрээнд III дахь ҮАҮТ-г боловсруулж эхлэхээс өмнө II дахь ҮАҮТ-ний хэрэгжилтэд ИНБ-уудын хялбаршуулсан үнэлгээг богино хугацаанд хийж гүйцэтгэх ажлын эхлэл тавигдсан болно.

Иймд Ардчиллын боловсрол төв (ДЕМО)-өөс олон улсын туршлагад үндэслэн НЗТ-ийн 2016-2018 оны ҮАҮТ-ний хэрэгжилтийн үнэлгээний хялбаршуулсан, түргэвчилсэн хэлбэрийн Check My OGP арга зүйг боловсруулж, Монголын иргэний нийгмийн байгууллагууд хамтран анх удаа бие даасан, хараат бус үнэлгээг 2018 оны 6 дугаар сарын 4-24-ний хооронд хийж гүйцэтгэв. Энэхүү аргачлалыг цаашид улам боловсронгуй болгож, НЗТ-ийн 2018-2020 оны III дахь ҮАҮТ-ний хэрэгжилтийн явцыг үнэлэхэд ашиглах юм.

Энэхүү үнэлгээний ажил нь Нийгмийн Дэвшил Эмэгтэйчүүд Хөдөлгөөнөөс хэрэгжүүлж буй “Иргэний нийгмийн байгууллагуудын эвслээр дамжуулан Нээлттэй Засгийн Түншлэлийг сурталчлах нь” төслийн нэг хэсэг юм. Тус үнэлгээний ажлыг хийхэд санхүүжилтийн болон зохион байгуулалтын хувьд туслалцаа үзүүлж, хамтран ажилласан Монгол улс дахь АНУ-ын Азийн Санд талархлаа илэрхийлж байна.

II. ҮНЭЛГЭЭНИЙ ЗОРИЛГО

Зорилго:

- НЗТ-ийн 2016-2018 оны ҮАҮТ-ний үүрэг амлалтын хэрэгжилтийн түвшин болон хэрэгжилтэд нөлөөлсөн нийтлэг хүчин зүйлсийг тодорхойлох.
- МУ-ын НЗТ-ийн 2018-2020 оны III дахь ҮАҮТ-ний төслийг боловсруулах болон хэрэгжүүлэх явцад эерэгээр нөлөөлөх бодит зөвлөмжүүдийг санал болгох.

III. АРГА ЗҮЙ

НЗТ-ийн ҮАҮТ-ний хэрэгжилтэд үнэлгээ хийх арга зүйг НЗТ-ийн гишүүн орнуудын ҮАҮТ-ний хэрэгжилтэд хийсэн хөндлөнгийн үнэлгээний тайлан, хөндлөнгийн шинжээчдийн “Хараат бус тайлан” зэрэг эх сурвалжуудыг судлаж, Монгол улсын НЗТ-ийн ҮАҮТ-ний өнөөгийн нөхцөл байдалд тохируулан боловсруулсан болно.

Энэхүү үнэлгээ нь НЗТ-ийн ҮАҮТ-ний хэрэгжилтийн байдлын түвшин, хугацаандаа хэрэгжсэн эсэх, үүрэг амлалтуудын биелэлтийн байдлыг тодорхойлохоос гадна, ҮАҮТ-ний биелэгдээгүй үүрэг амлалтын шалтгаан буюу яагаад биелээгүйг тодруулж гаргахыг зорьсон болно.

Үнэлгээг тухайн үүрэг амлалтыг хэрэгжүүлэхэд хамтарч оролцсон, эсвэл тухайн чиглэлээр мэргэшиж ажилладаг төрийн бус байгууллагууд хийж гүйцэтгэсэн бөгөөд тэднээс үүрэг амлалт тус бүрээр боловсруулсан

“Үнэлгээний хуудас” ашиглаж үнэлсэн. Тус үнэлгээний хуудас нь 5 үндсэн хэсэгтэй. Үүнд,

- Үүрэг амлалтын товч танилцуулга
- Үүрэг амлалтын хэрэгжилтийн ерөнхий үнэлгээ
- Үүрэг амлалтын үйл ажиллагааны үе шатны хэрэгжилтийн үнэлгээ
- Үүрэг амлалтын нэгдсэн дүгнэлт
- Дүгнэлт, зөвлөмж.

Үнэлгээний хүрээ

- Үнэлгээнд Монгол Улсын НЗТ-ийн II дахь ҮАҮТ-ний 13 үүрэг амлалтын хэрэгжилтийг хоёр жил буюу 2016-2018 оны байдлаар хамруулсан болно.

Хугацаа, хуваарь

- Үнэлгээг 2018 оны 6 дугаар дугаар сарын 4-24-ний хооронд хийж гүйцэтгэсэн болно.

IV. НЗТ-ИЙН 2016-2018 ОНЫ ҮАҮТ-НИЙ ХЭРЭГЖИЛТИЙН ҮНЭЛГЭЭ

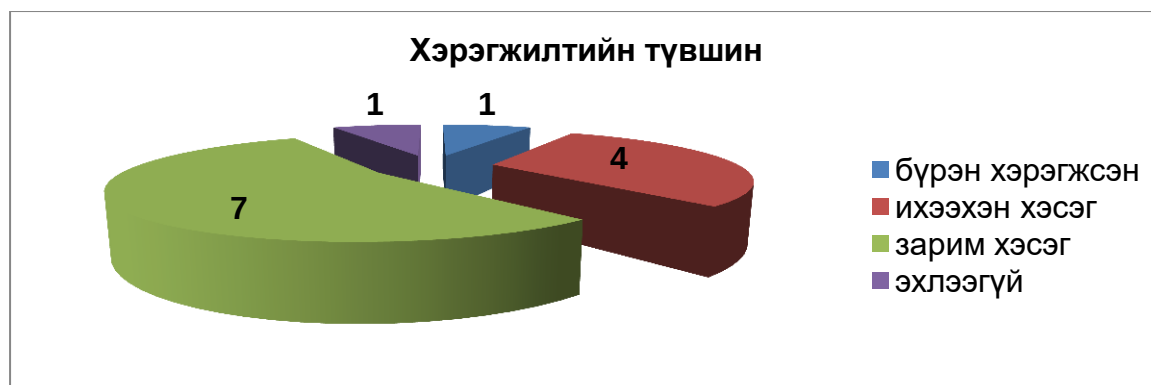
1. Шинээр эсвэл хэрэгжиж байсан үүрэг амлалт эсэх

НЗТ-ийн ҮАҮТ-ний 13 үүрэг амлалтын 5 нь шинэ, 8 нь хэрэгжиж буй үүрэг амлалт байна. Доор хүснэгтээр үүрэг амлалт бүрээр харуулав.

Шинээр дэвшүүлсэн үүрэг амлалт	Хэрэгжиж буй үүрэг амлалт
1. Засгийн газрын худалдан авах үйл ажиллагааг нээлттэй болгох 2. Улс төрийн намын санхүүжилтийн ил тод байдлыг хангах 3. Хэвлэл мэдээллийн эрх зүйн таатай орчныг бий болгох 4. Нийтийн баялгийг ашиглах гэрээний ил тод байдал 5. Байгалийн баялгийг ашиглах бенефициал өмчлөгчийн мэдээллийн ил тод байдал	1. Иргэдийн санал хүсэлтийг хүлээн авах Засгийн газрын 11-11 төвийн аппликейшн 2. Боловсрол, эрүүл мэндийн үйлчилгээний чанар, хүртээмжийг сайжруулах 3. Авлигатай тэмцэх үндэсний хөтөлбөр 4. Гадаад зээл тусламжийн ил тод байдал 5. НӨАТ-ын цахим бүртгэл 6. Шилэн дансны системийг сайжруулах 7. Засгийн газрын худалдан авах үйл ажиллагааг нээлттэй болгох 8. Төрөөс компаниудын зөвшөөрөл, санхүү, үйл ажиллагааны талаарх мэдээллийг ил тод, шуурхай болгох

2. Хэрэгжилтийн түвшин

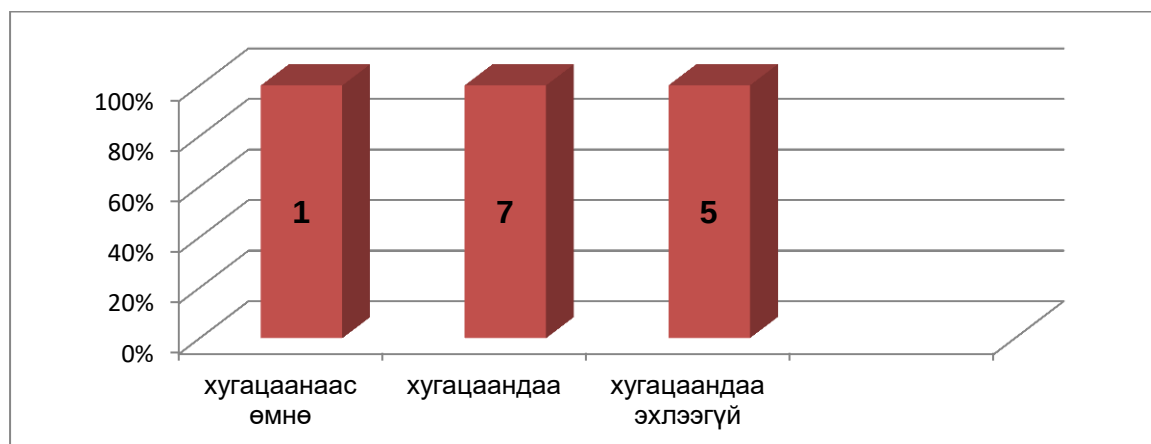
Үнэлгээний үр дүнгээс харахад нийт 13 үүрэг амлалтын 1 нь бүрэн хэрэгжсэн, 4-ийн ихээхэн хэсэг нь хэрэгжсэн, 7 нь зарим хэсэг нь хэрэгжсэн, 1 нь хэрэгжиж эхлээгүй байна. Доор хүснэгтээр болон графикаар харуулав.

Бүрэн хэрэгжсэн	1 (8%)	НӨАТ-ын цахим бүртгэл
Ихээхэн хэсэг	4 (31%)	- Иргэдийн санал хүсэлтийг хүлээн авах Засгийн газрын 11-11 төвийн аппликейшн - Боловсрол, эрүүл мэндийн үйлчилгээний чанар, хүртээмжийг сайжруулах - Авлигатай тэмцэх үндэсний хөтөлбөр - Засгийн газрын худалдан авах үйл ажиллагааг нээлттэй болгох
Зарим хэсэг	7 (53%)	- Шийдвэр гаргах үйл явцад иргэдийн оролцоо - Улс төрийн намын санхүүжилтийн ил тод байдлыг хангах эрх зүйн орчныг бүрдүүлэх - Гадаад зээл тусламжийн ил тод байдал - Шилэн дансны системийг сайжруулах - Байгалийн баялгийг ашиглах бенефициал өмчлөгчийн мэдээллийн ил тод байдал - Нийтийн баялгийг ашиглах гэрээний ил тод байдал - Байгалийн баялгийг ашиглах бенефициал өмчлөгчийн мэдээллийн ил тод байдал
Эхлээгүй	1 (8%)	Хэвлэл мэдээллийн эрх зүйн таатай орчныг бий болгох

3. Хугацаандаа хэрэгжсэн эсэх байдал

Үнэлгээ хийсэн 13 амлалтын 1 (8%) нь хугацаанаас өмнө хэрэгжсэн, 7 (54%) нь хугацаандаа хэрэгжсэн, 5 (38%) нь хугацаандаа хэрэгжиж эхлээгүй байна.

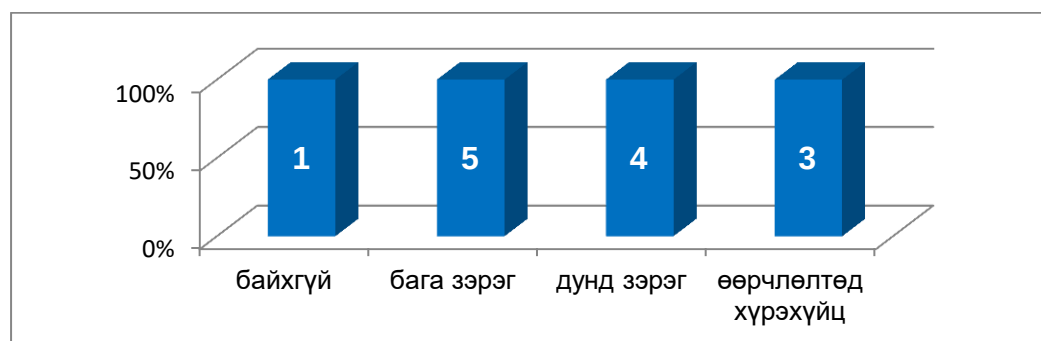
- Хугацаанаас өмнө хэрэгжсэн нэг үүрэг амлалт нь “Иргэдийн өргөдөл, гомдол, санал хүсэлтийг хүлээн авах Нийслэлийн Үйлчилгээний нэгдсэн төвийн аппликэйшн” болж байна.
 - Хэдийгээр төлөвлөгдсөн үүрэг амлалтад ЗГ-ын 1111 төвийн аппликэйшн гэж орсон ч, 2016 оны УИХ-ын сонгуулийн үр дүнд гарсан улс төрийн шилжилт хөдөлгөөний улмаас тухайн зорилтын хэрэгжилт шийдэгдэхгүй удаашрах, мөн ЗГ-ын 1111 төвд хандсан иргэдийн өргөдөл гомдол, санал хүсэлтийн 80%-ийг нийслэл дэх хандалтууд эзэлдэг тул Ардчиллын боловсрол төвийн зүгээс уг аппликэйшнийг нийслэлийн хэмжээнд хийхээр болсон юм. Энэхүү аппликэйшн нь 2018 оны 1-р сард ашиглалтад орж ажиллаж байгаа билээ.
- Хугацаандаа эхлээгүйд дараах 5 амлалт орж байна. Үүнд:
 - Улс төрийн намын санхүүжилтийн ил тод байдлыг хангах эрх зүйн орчныг бүрдүүлэх
 - Хэвлэл мэдээллийн эрх зүйн таатай орчныг бий болгох
 - Шилэн дансны системийг сайжруулах
 - Нийтийн баялгийг ашиглах гэрээний ил тод байдал
 - Байгалийн баялгийг ашиглах бенефициал өмчлөгчийн мэдээллийн ил тод байдал
- Дараах 7 амлалтыг хугацаандаа хэрэгжсэн гэж үзсэн байна.
 - Боловсрол, эрүүл мэндийн үйлчилгээний чанар, хүртээмжийг сайжруулах
 - Шийдвэр гаргах үйл явцад иргэдийн оролцоо
 - Авлигатай тэмцэх үндэсний хөтөлбөр
 - НӨАТ-ын цахим бүртгэл
 - Засгийн газрын худалдан авах үйл ажиллагааг нээлттэй болгох
 - Гадаад зээл тусламжийн ил тод байдал

- Төрөөс компаниудын зөвшөөрөл, санхүү, үйл ажиллагааны талаарх мэдээллийг ил тод, шуурхай болгох

4. Үр нөлөө

Үр нөлөө гэдэгт тухайн үүрэг амлалт нь ҮАҮТ-д тусгагдсан суурь үзүүлэлттэй харьцуулахад хэр их ахиц өөрчлөлттэй байсныг хэлнэ. Мөн бодлогын түвшинд хэр том дэвшил авчрах боломжтойг харуулах юм. Үнэлгээний дүнгээс харахад:

- Өөрчлөлтөд хүргэхүйц буюу томоохон ахиц дэвшил гарсан гэж дараах 3 үүрэг амлалтыг нэрлэсэн байна. Үүнд:
 - Боловсрол, эрүүл мэндийн үйлчилгээний чанар, хүртээмж
 - НӨАТ-ын цахим бүртгэл
 - ЗГ-ын худалдан авах ажиллагааг нээлттэй болгох
- Дунд зэрэг үр нөлөөтэй гэж дараах 4 амлалт орж байна:
 - Иргэдийн өргөдөл, гомдол, санал хүсэлтийг хүлээн авах Нийслэлийн Үйлчилгээний нэгдсэн төвийн аппликэйшн
 - Шийдвэр гаргах үйл явцад иргэдийн оролцоо
 - Авлигатай тэмцэх үндэсний хөтөлбөр
 - Төрөөс компаниудын зөвшөөрөл, санхүү, үйл ажиллагааны талаарх мэдээллийг ил тод, шуурхай болгох
- 5 амлалтын үр нөлөөг бага зэрэг гэж үнэлжээ. Эдгээрт:
 - Улс төрийн намын санхүүжилтийн ил тод байдлыг хангах эрх зүйн орчныг бүрдүүлэх
 - Гадаад зээл тусламжийн ил тод байдал
 - Шилэн дансны системийг сайжруулах
 - Байгалийн баялгийг ашиглах бенефициал өмчлөгчийн мэдээллийн ил тод байдал
 - Нийтийн баялгийг ашиглах гэрээний ил тод байдал
- Үр нөлөөгүй гэдэгт 1 амлалт орсон. Энэ нь:
 - Хэвлэл мэдээллийн эрх зүйн таатай орчныг бий болгох зорилтууд тус тус орсон байна.

Үр нөлөөг өмнөх ҮАҮТ-ний хэрэгжилттэй харьцуулахад дараах байдалтай байна.

2016-2018 оны Өөрчлөлтөд хүргэхүйц үүрэг амлалт	13-аас 3 (23%)
2014-2016 оны Өөрчлөлтөд хүргэхүйц үүрэг амлалт	21-ээс 9 (43%)

5. Од үнэлгээний шалгуурыг хангасан үүрэг амлалт

“Од” үнэлгээ гэж хэрэгжилтийн хувьд бүрэн дүүрэн буюу ихээхэн хэсэг нь хэрэгжсэн, түүнчлэн үр нөлөөний хувьд томоохон ахиц дэвшил, өөрчлөлтөд хүргэхүйц, мөн НЗТ-ийн зорилтод хамаарах үүрэг амлалтыг хэлнэ. 2016-2018 оны ҮАҮТ-ний 13 үүрэг амлалтын 3-ыг “Од” үнэлгээтэй хэрэгжсэн гэж Монголын иргэний нийгмийн байгууллагууд үзэж санал болгож байна. Үүнд:

- Боловсрол, эрүүл мэндийн үйлчилгээний чанар, хүртээмжийг сайжруулах
- НӨАТ-ын цахим бүртгэл
- Засгийн газрын худалдан авах ажиллагааг нээлттэй болгох

2016-2018 оны Од үнэлгээ бүхий үүрэг амлалт	13-аас 3
2014-2016 оны Од үнэлгээ бүхий үүрэг амлалт	21-ээс 3

6. Үүрэг амлалтуудын хэрэгжилтийн тойм

Үүрэг амлалтын нэр	Тодорхой байдал	Гүйцэтгэл	Үр нөлөө	Тойм
1. “Иргэдийн санал хүсэлтийг хүлээн авах Засгийн газрын 1111” төвийн аппликэйшн	Өндөр	Бүрэн дүүрэн	Дунд зэрэг	➤ 2016 оны улс төрийн өөрчлөлт, шинэ Засгийн газраас 1111 төвийн үйл ажиллагааг зогсоох, “ЗГ-ын Олон нийттэй харьцах төв” болгон өөрчлөх, орон тооны цомхотгол зэрэг нөхцлөөс тухайн зорилтын хэрэгжилт эхлэхгүй удаашрах байдалд орсон. ➤ Ардчиллын боловсрол төв (ДЕМО) нь оролцогч талын хувьд санаа тавьж, удаа дараа ЗГ-ын ХЭГ-тай уулзаж, тухайн үүрэг амлалтын талаар шинэ удирдлага, албан тушаалтнуудад танилцуулга хийж, хэрэгжилтийг эхлүүлэхийг сануулж байсан боловч шийдтэй хариу авч чадаагүй. ➤ Тиймээс ДЕМО нь 1111 төвд иргэдээс хандсан нийт өргөдөл гомдлын 80%-ийг нийслэл дэх хандалтууд эзэлдгийг үндэслэн уг аппликейшнийг Нийслэлийн Засаг даргын Тамгын газартай хийхээр болсон. ➤ ДЕМО нь Австралийн Засгийн газрын Шууд тусламжийн хөтөлбөрөөс санхүүжилт авч, CHECK MY SERVICE аппликейшнийг хөгжүүлж, улмаар Нийслэлийн үйлчилгээний нэгдсэн төвийн өргөдөл гомдол хүлээн авах серверт холбуулж, 2018 оны 1-р сард аппликейшний нээлтийг хийж http://eagle.mn/r/40168, ашиглалтад оруулсан болно . ➤ Гүйцэтгэлийн эцсийн хугацаа нь 2018 оны 6-р сарын 30-нд байсан тул ДЕМО нь энэ зорилтыг хугацаанаас өмнө гүйцэтгэж дууссан гэж үзэж байна. ➤ Анх төлөвлөгдснөөр хэрэгжүүлэгч гол байгууллагаар ЗГХЭГ байсан бол явцын дунд Нийслэлийн Засаг даргын Тамгын Газар болж өөрчлөгдсөн. ➤ ДЕМО нь иргэдийн санал гомдлын хандалтын сар бүрийн мэдээг авч, хяналт тавин ажиллаж байгаа бөгөөд (www.facebook.com/Check My Service) 2018 оны эхний 6 сарын байдлаар нийт өргөдөл гомдлын 56-74%-д хариу шийд өгч, өмнөхтэй харьцуулахад иргэдийн өргөдөл гомдолд зарцуулдаг хугацаа 64%-иар багасч, явалт удаа болон төлбөр мөнгө бүрэн хэмнэгдэж байна. ➤ Цаашид CHECK MY SERVICE аппликейшнийг ЗГ-ын Олон нийттэй харьцах төвийн серверт холбож, улс орон даяар ашиглагдахаар төлөвлөж байна. ➤ Мөн нийслэлийн гэр хорооллын эмзэг бүлгийн иргэдэд зориулж CHECK MY SERVICE аппликейшний ашиглалтыг ойртуулах ажил хийгдэнэ.

Үүрэг амлалтын нэр	Тодорхой байдал	Гүйцэтгэл	Үр нөлөө	Тойм
2. Боловсрол, эрүүл мэндийн үйлчилгээний чанар, хүртээмжийг сайжруулах	Дунд зэрэг	Ихээхэн хэсэг	Өөрчлөлтөд хүргэхүйц	➤ Үндэсний хэмжээнд 10 аймагт хэрэгжүүлсэн дэд төслийн үр дүнд эрүүл мэнд, боловсролын салбарын бодлого, шийдвэрт тусгах бодлогын зөвлөмжүүдийг Эрүүл мэндийн яам болон Боловсрол, соёл, шинжлэх ухаан, спортын яаманд хүргүүлсэн. ➤ МУНЭХБ төслийн зүгээс ЗГХЭГ-тай хамтран нийт 21 аймаг, нийслэлийн хэмжээнд нэгдсэн аргачлалын дагуу хэрэглэгчийн үнэлгээг хөндлөнгийн ТББ-аар гүйцэтгүүлж, зөвлөмжийн дагуу хариу арга хэмжээний төлөвлөгөө авч хэрэгжүүлж эхэлсэн. ➤ Говь-Сүмбэр, Хөвсгөл аймгуудад хэрэгжсэн дэд төслийн үр дүнд ЭМЯ-ны сайдын А/256 тоот тушаалаар “Эмнэлгийн мэргэжилтний ёс зүйн хорооны дүрэм” шинэчлэн батлагдсан. Энэ дүрмээр иргэд эмнэлгийн мэргэжлийн ажилтнуудын ёс зүйтэй холбоотой асуудлаар гомдол гаргах, шийдвэрлүүлэх үйл явц тодорхой болсон. ➤ Ховд, Өвөрхангай аймгийн ИТХ-аас “Олон нийтийн оролцоотой сургууль” дэд хөтөлбөрийг баталж, хэрэгжүүлж эхлээд байна. Дэд хөтөлбөр хэрэгжснээр сургуулийн төсвийн төлөвлөлт болон үйл ажиллагаанд оролцох эцэг эхийн оролцоо нэмэгдэх юм. Хөтөлбөрийн хүрээнд төлөвлөсөн үйл ажиллагааг ОНХС болон орон нутгийн төсвөөс санхүүжүүлэхээр шийдвэрлэсэн нь хөтөлбөрийн тогтвортой байдлыг хангах юм. ➤ Энэ санаачилгыг хэрэгжүүлсэн талуудын гаргасан чармайлт, хамтын ажиллагааны шинэ технологи, аргачлал, хамтач хандлагын эхлэлийн баримт нотолгоог харгалзан уг зорилтыг “ОД” үнэлгээг авах бүрэн боломжтой гэж төслийн баг дүгнэсэн байна. ➤ Гэвч төслийн үр дүн, үйлчилгээнд гарсан ахиц дэвшлийг нотлох тоо баримт, өөрчлөлтийн түүх, кейс дурьдагдаагүй, төр-ТББ-ын түншлэл, иргэдийн оролцоо, мэдээллийн хүртээмж, төрийн хариуцлага, инноваци технологийн талаар хийгдсэн ажил, гарсан үр дүнг мөн дурьдаагүй байна. ➤ Эх сурвалж: Төслийн үйл ажиллагааны тайлан 2017, www.irgen-tur.mn; FB: нийгмийн эгэх хариуцлага.

Үүрэг амлалтын нэр	Тодорхой байдал	Гүйцэтгэл	Үр нөлөө	Тойм
3. Шийдвэр гаргах үйл явцад иргэдийн оролцоо	Бага	Дунд зэрэг	Зарим хэсэг	➤ ХЗХДЯ-наас Ханнс Зайделийн сантай хамтран яам, агентлаг, аймаг, нийслэлийн 3000 орчим төрийн албан хаагчдад Захиргааны ерөнхий хуулиар сургалт явуулсан. ➤ Хууль зүйн үндэсний хүрээлэнгээс 300 орчим албан хаагчдад Захиргааны ерөнхий хуулиар сургалт, Нийтийн сонсголын тухай хуулийн тухай ба Захиргааны ерөнхий хуулийн иргэний оролцооны талаар 1000 брошюрийг хэвлэж түгээсэн. ➤ Нээлттэй нийгэм форумас Захиргааны ерөнхий хууль, Нийтийн сонсголын тухай хуулиар иргэдэд сургалт зохион байгуулсан. ➤ ЕТГ-аас Нийтийн сонсголын тухай хуулийн гарын авлагыг 500 ш хэвлүүлж түгээсэн. ➤ ХЗДХЯ, ШХА хамтарсан Иргэдийн оролцоо төсөл Хөгжлийн бодлого төлөвлөлт, Захиргааны ерөнхий хууль, Нийтийн сонсголын тухай хуулийн 1500 брошюр, 300 постер хэвлэж түгээсэн. ➤ Монголын хуульчдын холбоо, Ханнс Зайделийн сангаас ТВ шторк, видео танилцуулгыг сошиалаар түгээсэн. ➤ Харин Хөгжлийн бодлого төлөвлөлтийн тухай хуулийн сургалт ба сурталчилгаа хангалтгүй. ➤ Яам, агентлагууд захиргааны хэм хэмжээний актын төслийг цахим хуудас дээрээ байршуулдаг. ➤ Харин Засгийн газар, мөн Засаг дарга, ИТХ нар захиргааны хэм хэмжээний актыг нийтэд төсөл хэлбэрээр огт байршуулдаггүй. ➤ Төрийн захиргааны байгууллага, Засаг дарга нар нийтийн эрх ашиг хөндсөн шийдвэр гаргах явцад иргэдийн оролцоо 50 хувьтай байна. (Эх сурвалж: 2017 оны захиргааны хэргийн шүүхийн тайлан) ➤ 2018 оны 6 дугаар сарын 15-нд Засгийн газраас Захиргааны ерөнхий хуульд нэмэлт өөрчлөлт оруулахаар гаргасан санал, Хууль тогтоомжийн тухай хуульд 2017 онд оруулсан нэмэлт өөрчлөлт зэрэг нь олон нийтийн эрх ашгийг хөндсөн төрийн захиргааны байгууллагын шийдвэр гарах үйл явцад иргэдийн оролцоо, ил тод байдлыг хангах зорилгод нийцэхгүй, төрийн хариуцлагыг сулруулсан, иргэдийн оролцоог бууруулсан санаачлага гэж үзсэн байна.

Үүрэг амлалтын нэр	Тодорхой байдал	Гүйцэтгэл	Үр нөлөө	Тойм
4.Улс төрийн намын санхүүжилтийн ил тод байдлыг хангах эрх зүйн орчныг бүрдүүлэх	Дунд зэрэг	Байхгүй	Зарим хэсэг	➤ 2017.12.11-ний УИХ-ын захирамж №194 “Улс төрийн намын тухай хуульд нэмэлт өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийг боловсруулж, УИХ-д өргөн мэдүүлэх үүрэг бүхий Ажлын хэсгийг” 8 гишүүний бүрэлдэхүүнтэйгээр байгуулсан ч 7 сарын хугацаанд энэ Ажлын хэсэг нь нэг л удаа хуралдсан. ➤ Мэргэжил, арга зүйн туслалцаа үзүүлэх 7 хүнтэй Дэд ажлын хэсгийг 2018.1-р сард байгуулсан ч албан ёсны шийдвэр гараагүй бөгөөд 5 удаа хуралдсан. ➤ Дэд ажлын хэсгээс Улс төрийн намын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төслийн үзэл баримтлалыг эхний байдлаар боловсруулсан боловч одоог хүртэл УИХ-ын Ажлын хэсэг хуралдаагүй тул зогсонги байдалтай байна. ➤ Хууль зүйн үндэсний хүрээлэнгээс “Улс төрийн намын тухай хуулийн хэрэгжилтийн үр дагаварт үнэлгээ хийх”, “Улс төрийн намын тухай хуульд нэмэлт өөрчлөлт оруулах хэрэгцээ шаардлагыг урьдчилан тандан судлах судалгаа”-г хийж 2018.03.12-ны 02/167 тоот албан бичгээр УИХ-ын Ажлын хэсэгт хүргүүлсэн. ➤ 2018.4.19-нд “Улс төрийн санхүүжилт ба өндөр түвшний авлигаас сэргийлэх нь” хэлэлцүүлэг (УИХ-ын Ажлын хэсэг, Транспарэнси Интернэйшнл Монгол, “Шилэн нам” авлигын эсрэг түншлэл) зохион байгуулагдсан. ➤ Мөн Нээлттэй Нийгэм Форумас “Улс төрийн санхүүжилт: ёс зүй, оролцоо, хариуцлага” төслийг Ардчилал, сонгуульд туслалцаа үзүүлэх олон улсын хүрээлэнтэй хамтран Еворпын холбооны санхүүжилтээр хэрэгжүүлж эхлээд байна. ➤ Энэ амлалтыг дараагийн ҮАҮТ-нд тусгаж үлдээх ба хариуцан хэрэгжүүлэгч байгууллага болон хамтран оролцох талуудыг илүү тодорхой, ялангуяа эцсийн шийдвэрийг гаргах эрх хэмжээ бүхий этгээд байхаар, хууль тогтоох чиг үүрэг бүхий байгууллагад хариуцуулах нь зүйтэй. ➤ Авлигатай тэмцэх үндэсний хөтөлбөрт энэ зорилт тусгагдсан тул оролцогч талуудын нэгээр АТГ-ыг тавих.

Үүрэг амлалтын нэр	Тодорхой байдал	Гүйцэтгэл	Үр нөлөө	Тойм
5.Хэвлэл мэдээллийн эрх зүйн таатай орчныг бий болгох	Дунд зэрэг	Эхлээгүй	Байхгүй	➤ УИХ-ын гишүүн М.Батчимэг нарын 7 гишүүн 2014.7.7-нд өргөн барьсан “Хэвлэл мэдээллийн эрх чөлөөний тухай хууль” /Шинэчилсэн найруулга/-ийн төслийг 2016.9.9-нд УИХ-аас баталсан 44-р тогтоолоор төслийг санаачлагч нь өөрчлөгдсөн, төслийн талаар шинээр байгуулагдсан Засгийн газрын санал, дүгнэлтийг авах шаардлагатай гэсэн үндэслэлээр санаачлагчид нь буцаасан. ➤ ХМХ-ийн 74 хувь нь улс төрчдийн эзэмшилд байна. (https://mongolia.momrsf.org/mn/translation-context/translation-law/). ➤ Хэрэгжүүлэгч байгууллагын хооронд зохицуулалт байхгүйгээс уг ажил эзэнгүйдсэн. ➤ ОНРТ-ийн УЗ-ийн гишүүдийг улс төрийн томилгоогоор бүрдүүлэх, тус байгууллагын төсвийг ЗГ-аас шууд баталдаг хэвээр тул ОНРТ нь улс төрийн нөлөөллөөс ангижраагүй хэвээр байна. ➤ ХМ-ийн өмчлөгчдийг ил тод болгох тусгайлсан хуулийн төсөл боловсруулаагүй. Одоогоор Харилцаа холбооны зохицуулах хорооны “Өргөн нэвтрүүлгийн зохицуулалт, нөхцөл шаардлага” (ХХЗ, 2-406-2.0 /2016.04.01)-ын дагуу зөвхөн өргөн нэвтрүүлгийн байгууллагуудаас эзэмшлийн ил тод байдлыг шаарддаг. ➤ УИХ-д 2017.12-р сард өргөн барьсан Улсын бүртгэлийн ерөнхий хуулийн шинэчилсэн найруулгын 19.2-т хуулийн этгээдийн үүсгэн байгуулсан гишүүдийн тоо, овог, эцэг эх ийн нэр, хувь нийлүүлсэн хөрөнгийн хэмжээг нээлттэй байлгахгаар заасан боловч уг төслийн 19.4.2-т дээрх заалтын хэрэгжилтийг хязгаарласан байна. ➤ Хэвлэл мэдээллийн эрх зүйн таатай орчныг бий үүрэг амлалт биелээгүй. Энэ нь нэг талаар эрх ашгийн зөрчил, нөгөө талаар оролцогч, хамтрагч төрийн болон ТББ-уудын хоорондын харилцаа, уялдаа зохицуулалт сул байсантай холбоотой байв. ➤ 2018-2020 оны ҮАҮТ-нд тухайн амлалтыг дахин тусгах. Ингэхдээ Хэвлэлийн эрх чөлөөний тухай хуулийн төслөөр зохицуулах шаардлагатай асуудлуудыг илүү тодорхой болгох. Тухайлбал, ХМБ-ын редакцийн мэргэжлийн үйл ажиллагаанд хөндлөнгөөс нөлөөлөхийг хориглох, эх сурвалжийн нууцыг хамгаалах, сэтгүүлчийн эрхийг баталгаажуулах, ХМХ-ийн тусгай зөвшөөрөл олгох, цуцлах эрх бүхий байгууллагын хараат бус байдлыг баталгаажуулах, гэх мэт.

Үүрэг амлалтын нэр	Тодорхой байдал	Гүйцэтгэл	Үр нөлөө	Тойм
6.Авлигатай тэмцэх үндэсний хөтөлбөр	Өндөр	Ихээхэн хэсэг	Дунд зэрэг	➤ 2016.11.3-нд УИХ-ын 51-р тогтоолоор “Авлигатай Тэмцэх Үндэсний Хөтөлбөр” батлагдсан. ➤ 2017.4.12-нд ЗГ-ын 114-р тогтоолоор “Авлигатай Тэмцэх Үндэсний Хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх Арга Хэмжээний Төлөвлөгөө”-г баталсан. http://www.iaac.mn/news/awligatai-temtsekh-gazriin-2sh17-onii-uil-ajillagaanii-towch-tailan?menu=59 ➤ Хөтөлбөрийн хэрэгжилт бол сайн байгаа. Хэрэгжүүлэгч байгууллага нь ХЗДХЯ, харин тухайн үүрэг амлалтыг хариуцан хэрэгжүүлэх эрх бүхий АТГ нь УИХ-д ажлаа тайлагнадаг байгууллага. Гэхдээ ХЗДХЯ хойш суугаагүй, АТГ-тай хамтран ажиллаж байна. Анхаарах зүйл гэвэл АТГ нь засгийн газрын бус байгууллага тул цаашид эрх мэдлийн зөрчил гарах магадлалтай. ➤ Авлигатай тэмцэх хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх Ажлын алба 3 хүний бүрэлдэхүүнтэй, мөн АТГ-ын Урьдчилан сэргийлэх соён гэгээрүүлэх хэлтэс энэ хүрээнд ажиллаж байна. ➤ Авлигатай тэмцэх үйл ажиллагааны хөтөлбөр /2016-11 сар/, тус хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааны төлөвлөгөө /2017-04 сар/ батлагдсан боловч хөтөлбөрийн хэрэгжилтийн тайлан одоог хүртэл /2018 оны 6-р сарын 15/ гараагүй. ➤ Хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх байгууллагууд хөтөлбөрийн хэрэгжилтийн тайланг жил бүрийн 2 дугаар сарын 1-ний дотор гаргаж Ажлын албанд хүргүүлэх ёстой. ➤ ЗГ-ын ХЭГ гэхэд л бүтэн 4 сараар хугацаа хоцроож дөнгөж 2018.6.14-нд өгсөн байна. ➤ АТГ-аас тус хэрэгжилтийн тайланг нэгтгэн УИХ-ын БХ-нд танилцуулах ёстой боловч хөтөлбөрт энэ талаар тогтоосон хугацаа байхгүй байгаа нь энэ ажлыг цалгардуулахад хүргэж байна. ➤ АТГ-аас хөтөлбөрийн хэрэгжилтийг хангуулах чиглэлээр зохион байгуулсан ажлын талаар ЗГХЭГ, ГХЯ, НЗТ-ийн Үндэсний зөвлөлд тойм тайлан гаргаж хүргүүлсэн. ➤ Төсөв: хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэхэд зориулж 2017 онд 499 сая төгрөгийг тодотголоор баталсан.

Үүрэг амлалтын нэр	Тодорхой байдал	Гүйцэтгэл	Үр нөлөө	Тойм
7. Гадаад зээл, тусламжийн ил тод байдал	Дунд зэрэг	Эхлээгүй	Байхгүй	➤ 2018 онд “Хөгжлийн ажиглагч” эвсэл ТББ-аас гадаадын зээл тусламжийн төслүүдийн үйл ажиллагаа, үр дүн, санхүүжилтийн ил тод байдалд хийсэн судалгаанд ЗГ-ын яамд, Дэлхийн Банк, банк, санхүү болон хамтын ажиллагааны байгууллагуудын суурин төлөөлөгчийн газрууд, мөн олон улсын зарим ИНБ байгууллагуудыг хамруулсан. ➤ Судалгаанд хамрагдсан 23 байгууллагын 29.1 % нь төслийн мэдээллээ бүрэн тавьсан, 17.4% нь зарим нэг төслийн товч мэдээлэл, 56.5% нь төсөл хэрэгжүүлж байгаа талаар ямар нэгэн мэдээлэл, танилцуулга байхгүй байв. Мөн төсөл хугацаандаа дууссан эсэх, түүний үр дүн, үр өгөөжийн талаар мэдээлэл огт байхгүй. ➤ Тиймээс гадаадын зээл тусламжаар хэрэгжүүлж байгаа төслийн ил тод байдлыг хангалтгүй гэсэн үнэлгээг ИНБ зүгээс өгч байна. ➤ Гадаад зээл тусламжийн төслүүдийн удирдлагын мэдээллийн систем (ODAMIS)-ийг Сангийн яамны цахим хуудсаар дамжуулан ажиллуулж байгаа боловч энэ нь тууштай сайн ажиллахгүй байгаа, мөн оруулсан мэлээлэл нь их ерөнхий байна. Энэ систем нь ил тод байх асуудалд тодорхой хувь нэмэртай байх боловч хамгийн гол нь төслүүдийн хэрэгжсэн байдал, үр дүн харагдаж байх шаардлагатай байна. ➤ Хөгжлийн албан ёсны тусламжаар ирж байгаа (сүүлийн 5 жилийн байдлаар жил бүр 500 сая ам доллар) зээл, тусламжийн үйл ажиллагааны хэрэгжилт, энэ чиглэлээр гарсан хууль эрхийн актуудын биелэлтэнд хяналт тавих шаардлагатай байгаа бөгөөд энэ ажилд төр, ИНБ хамтран ажиллах хэрэгтэй байна.

Үүрэг амлалтын нэр	Тодорхой байдал	Гүйцэтгэ	Үр нөлөө	Тойм
8. НӨАТ-ын цахим бүртгэл	Өндөр	Бүрэн дүүрэн	Өөрчлөлтөд хүрэхүйц	➤ НӨАТ-ын цахим бүртгэл нь МХАҮТ, НӨАТҮС-ийн идэвхи санаачлагаар хийгдсэн. ➤ 2018.05.31 – 88000 цэг дээр НӨАТ баримт өгч байна. ➤ 2016 онд 207 сая баримт хэвлэгдсэн - 35 их наяд ₮-ийн буцаан олголт ➤ 2017 онд 247 сая баримт хэвлэгдсэн - 52.6 их наяд ₮-ийн буцаан олголт ➤ 2016, 2017, 2018 эхний 6 сарын байдлаар НӨАТ орлого төлөвлөснөөс их давсан. ➤ НӨАТ-ын бүртгэл сайжирснаар бусад бүх татварын орлого давж биелсэн. ➤ 2016.01 сард 17 компани (IT) 3300 компанид үйлчилдэг байсан бол, 2017.12.31-нд 86 компани 68000 цэгт үйлчилсэн. ➤ ААН-ийн нягтлан, эзэн, иргэдэд НӨАТ-ын цахим бүртгэлийн талаарх сургалтыг тасралтгүй сайн явуулсан. ➤ НӨАТ-ын цахим бүртгэлийн үр өгөөжтэй байдлыг тогтмол хэвлэл мэдээллийн хэрэгслээр өргөн сурталчилж байсан. ➤ Худалдаа, үйлчилгээ эрхэлж байгаа иргэд, ААН-үүд НӨАТ-ын тухай ойлголттой болж, е-баримтыг хэзээ, яаж үйлчлүүлэгчид өгөх, мөн үйлчлүүлэгч иргэд НӨАТ болон е-баримтын талаар ойлголттой болж, хяналт тавьдаг болсон, мөн хуурамч баримт бүрдүүлэх зэрэг далд ажиллагаанууд бүрэн хаагдсан. ➤ Технологийн өөрчлөлтийг даган, Q-код хэрэглэх дахин 88000 хэрэглэгчид ашиглуулах үлэмж хямдхан бүтээгдэхүүн бий болсон. ➤ НӨАТ-ын цахим бүртгэл нь иргэд, ААН-үүдийн оролцоог идэвхижүүлсэн, татварын бүртгэлийг ил тод болгосон, цахим бүртгэлийг инноваци, технологийг хэрэглэсэн зэрэг зарчмуудыг бүрэн хангасан тул “Од” үнэлгээнд бүрэн нийцэж байна гэж үзэв.

Үүрэг амлалтын нэр	Тодорхой байдал	Гүйцэтгэ	Үр нөлөө	Тойм
9. Шилэн дансны системийг сайжруулах	Бага	Зарим хэсэг	Бага зэрэг	➤ 2015 оноос ажиллаж эхэлсэн Шилэн дансны нэгдсэн цахим системийн бүтэц агуулга нь ҮАҮТ II хэрэгжих хугацаанд үндсэндээ өөрчлөгдөөгүй, уг системийг илүү үр дүнтэй ажиллуулах боломжийг өнгөрсөн хугацаанд алдсан байна. www.shilendans.gov.mn ➤ ҮАҮТ-нд хэрэгжүүлэгч байгууллагаар СЯ-ны ТНБД, мөн Төсвийн бодлого төлөвлөлтийн газрын Төсвийн зарлагын хэлтэс заагдсан боловч бодит байдал дээр СЯ-ны Төрийн сангийн газар хариуцан ажиллаж байгаа. Тухайлбал, уг газар “Шилэн дансны цахим хуудсад тавигдах мэдээллийн агуулга, нийтлэг стандартыг тогтоох журам”-ыг боловсруулсан нь ЗГ-ын тогтоолоор батлагдсан юм. ➤ “Шилэн дансны тухай” хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.4.524-д заасан цалингийн зардлаас бусад 5.0 сая төгрөгөөс дээш үнийн дүн бүхий орлогын гүйлгээг улсын төсвийн ТЕЗ, түүний харьяа байгууллагын 3908 орлогын гүйлгээнээс 156 гүйлгээг, зарлагын 5992 гүйлгээнээс 215 гүйлгээг, аймаг, нийслэлийн харьяа байгууллага орлогын 37294 гүйлгээнээс 4034 гүйлгээг, зарлагын 35973 гүйлгээнээс 2280 гүйлгээг тус тус мэдээлээгүй, хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.4.827-д заасан төсөв, өмч, хөрөнгө, мөнгө зарцуулах шийдвэрийг улсын төсвийн 13 Төсвийн Ерөнхийлөн захирагч, түүний харьяа байгууллагын нийт 934 шийдвэрээс 79.5 сая төгрөгийн 84 шийдвэр буюу 9.0 хувийг, аймаг, нийслэлийн 22 ТЕЗ, түүний харьяа байгууллагын 25785 шийдвэрээс 23,687.9 сая төгрөгийн 5981 шийдвэр буюу 23.2 хувийг мэдээлээгүй байна (Эх сурвалж: https://www.audit.mn/?p=22834) ➤ Шилэн дансны нэгдсэн систем нь 4 дэх жилдээ хэрэгжиж байгаа учраас өнгөрсөн хугацааны ололт амжилт, алдаа оноог нэгтгэн дүгнэж шилэн дансны цахим системийг шинэчлэх ажлын хэсгийг төрийн ба төсвийн байгууллага, иргэний нийгэм, хэвлэл мэдээлэл ба мэдээллийн технологийн салбарын төлөөллийн оролцоотойгоор байгуулж ажиллуулах шаардлагатай.

Үүрэг амлалтын нэр	Тодорхой байдал	Гүйцэтгэл	Үр нөлөө	Тойм
10. Засгийн газрын худалдан авах ажиллагааг нээлттэй болгох	Өндөр	Ихээхэн хэсэг	Өөрчлөлтөд хүрэхүйц	➤ Төрийн байгууллагын дотоод бүтэц, зохион байгуулалтын өөрчлөлтөөр Хууль, худалдан авах ажиллагааны бодлогын газар нь Хууль, эрхзүйн газар болон өөрчлөгдсөн ба уг газрын дор Худалдан авах ажиллагааны бодлогын хэлтэс ажиллаж байгаа бөгөөд чиг үүргийн хувьд хэвээр хадгалагдсан байгаа тул агуулгын ач холбогдолгүй болно. ➤ Харин Засгийн газрын хэрэгжүүлэгч агентлаг, Төрийн өмчийн бодлого зохицуулалтын газрын Мэдээллийн технологийн албаны хувьд үйл ажиллагаа 1 ба 3-т заасан ажлыг гүйцэтгэхэд технологийн боломжийг бүрдүүлж ажилласан байна. ➤ Худалдан авах ажиллагааны цахим системийг бүрэн нэвтрүүлсэн бөгөөд 2017 онд нийт цахим хуудсанд нийтэлсэн урилга 4600 орчим байсан бол 2018 онд 7000 гаруй болж өссөн. Үүний шалтгаан нь Сангийн сайдын 2013 онд батлагдсан “Цахим хуудаст худалдан авах ажиллагааны төлөвлөгөө, тендерийн урилга, үр дүнг зарлан мэдээлэх журам”-д орсон өөрчлөлтийн дагуу худалдан авах ажиллагааг харьцуулалтын аргаар зохион байгуулах тохиолдолд урилгыг нийтэлдэг болсон байна. ➤ Худалдан авах ажиллагааны мэдээ, мэдээллийг http://opendata.tender.gov.mn/ цахим хуудаст Нээлттэй гэрээний олон улсын стандартад https://www.open-contracting.org/ нийцүүлэн олон нийтэд ил тод болгож чадсан нь энэ салбарын ил тод байдлыг нэмэгдүүлэхэд томоохон ахиц болж чаджээ. ➤ Энэхүү үүрэг амлалтын хүрээнд хийгдсэн үйл ажиллагааны хувьд 1-бүрэн хэрэгжсэн, 2-хэрэгжээгүй, 3-сайтар хэрэгжсэн ба бүрэн хэрэгжих суурь, технологийн боломж сайтар хангагдсан тул “Ихээхэн хэсэг нь хэрэгжсэн” гэж үзэн “ОД” үнэлгээ өгөх саналтай байна. ➤ Цаашид олон нийтийн оролцоот гэрээний хяналтыг бий болгон, гүйцэтгэлийн чанар, байдалд зөвхөн захиалагч байгууллагын зүгээс бус эцсийн үр шимийг хүртэгч иргэд хяналт тавих бололцоог бий болгох нэн шаардлага байна.

Үүрэг амлалтын нэр	Тодорхой байдал	Гүйцэтгэл	Үр нөлөө	Тойм
11. Нийтийн баялгийг ашиглах гэрээний ил тод байдал	Бага	Зарим хэсэг	Бага зэрэг	➤ Энэ үүрэг амлалтын хэрэгжилт хангалтгүй, зөвхөн бэлтгэл хангах үйл ажиллагаа хийгдэж байна. ➤ 2017 онд Олборлох салбарт байгуулагдсан бүхий л гэрээг нээлттэй болгох гэрээний www.iltodtegee.mn мэдээллийн сан байгуулагдсан. www.resourcecontracts.mn ➤ 2017: УУХҮЯ, ОҮИТБС, ННФ-ын хооронд гэрээний өгөгдлийн бааз бүрдүүлэх Санамж бичиг байгуулагдсан. ➤ 2018.01.12: УУХҮЯ-ны Ажлын хэсэг байгуулагдаж 9 удаагийн уулзалт хийсэн. ➤ Олбордох салбарын гэрээний ил тод байдалд бодлогын судалгаа хийж нийт 11 төрлийн 400 орчим гэрээ байгуулагдсан байгааг тогтоож www.iltodgereee.mn сайтад 12 төрлийн 368 гэрээ татан авахаар болж заримыг байршуулж эхлээд байна. ➤ 2016 оны ОҮИТБС-ын жилийн нэгтгэл тайлангаар төр болон компаниуд ямар төрлийн, ямар зорилготой гэрээ байгуулсан, түүнийг дүгнэсэн эсэхийг нээлттэй болгож эхэлсэн. www.eitimongolia.mn ➤ www.iltodgereee.mn сайтад ердөө 121 гэрээ байгаагийн 60 гаруй хувь нь ус, газар ашиглах гэрээ байна. Газрын тосны компаниудын орон нутгийн захиргаатай байгуулсан гэрээ, гол, мөрний урсац бүрэлдэх эхийн бүсийн усны сан бүхий газрын энгийн хамгаалалтын бүсэд олборлолт явуулж эхэлсэн, тусгай зөвшөөрөл бүхий талбайн нөхөн сэргээлтийн гэрээ хэд байгаа, ямар нөхцөлтэй, хэрхэн үнэлж дүгнэдэг талаарх мэдээлэл бүрэн хаалттай байна. ➤ ННФ болон ОҮИТБС-ын олон талт бүлгийн оролцоо санаачлага өндөр байна. ➤ Байгалийн баялгийг ашиглахдаа байгуулж буй гэрээний ил тод байдлыг хариуцах байгууллагаар АМГТГ, түүний дэргэд Олон талт /төр, иргэний нийгэм, компани/ зөвлөл байгуулан хянаж байхаар хариуцуулах. ➤ ОҮИТБС-ын хүрээнд хүлээсэн 2020 оны 1 сарын 1-ээс “ашиг хүртэгч эзэд”-ийн ил тод болгох үүргийн хэрэгжилтийг хангах эрх зүйн орчныг бүрдүүлэхэд чиглэсэн үүрэг амлалтыг НЗТ-ийн дараагийн ҮАҮТ-д тусгах, мөн төрийн өмчийн оролцоотой компаниуд, тэдгээрийн охин компаниудын хувьд ханган нийлүүлэгч, туслан гүйцэтгэгч, борлуулалт экспортын гэрээг нээлттэй болгохыг ҮАҮТ-т тусгах.

Үүрэг амлалтын нэр	Тодорхой байдал	Гүйцэтгэл	Үр нөлөө	Тойм
12. Байгалийн баялгийг ашиглах бенефициар өмчлөгчийн мэдээллийн ил тод байдал	Дунд зэрэг	Зарим хэсэг	Бага зэрэг	➤ Энэ үүрэг амлалтын хэрэгжилт эхлээгүй. Учир нь бенефициар өмчлөгч гэж хэн бэ? гэсэн нэгдсэн ойлголттой болох, талууд байр сууриа нэг болгох замаар эрх зүйн орчин бий болгох судалгаа, хэлэлцээрийн шатанд үйл ажиллагаа хийгдэж байна. ➤ Эздийн тухай мэдээллийг одоогоор ОУИТБС цуглуулж нээлттэй болгож байгаа ч энэ нь цаашид тогтвортой эсэх нь тодорхойгүй, мэдээллийн чанар хэр баталгаатай эсэх нь тодорхойгүй байна. http://www.eitimongolia.mn/sites/default/files/uploads/final-reports/Mongolia_EITI_Report_2016_Mongolian.pdf ➤ ННФ-аас хийсэн “Бенефициар өмчлөгч (ашиг хүртэгч эцсийн эзэн хувь хүн)-ийн мэдээллийг ил тод болгох эрх зүйн одоогийн байдал, цаашдын боломж” судалгаа хийж дүгнэлт, зөвлөмж гаргасан. http://www.eitimongolia.mn/sites/default/files/uploads/beneficialownership/BO_Report.pdf ➤ 2016 оны байдлаар 46 компаний буюу нийт тайлагнах үүрэгтэй тусгай зөвшөөрөл эзэмшигчдийн ердөө 1 хувь нь бенефициар өмчлөгчийн мэдээллийг www.eitimongolia.mn цахим сайтад байршуулаад байна. Энэ нь 1-рт бүрэн биш, 2-рт баталгаатай эсэхийг тодруулах боломжгүй. Бенефициар өмчлөгчийн мэдээлэл нь тогтмол өөрчлөгдөх мэдээлэл тул ямар хугацаа, тохиолдолд шинэчлэх талаар зохицуулалт байхгүй байна. ➤ ОУИТБС-ын 2016 оны нэгтгэл тайланд компаниуд Бенефициар өмчлөгчийн мэдээллийг тайлагнах маягтыг ОУИТБС-ын Ажлын хэсэг батлаж өгсний дагуу одоогоор 5%-иас илүү хувь эзэмшигчдээ нээлттэй болгосон дээрх 46 компани байна. Нээлттэй болгосон мэдээллэлд компаний захирал, нягтлан гарын үсэг зурж, мэдээллийн үнэн зөвд баталгаа өгч байна. ➤ 2018-2020 оны ҮАҮТ-д Бенефициар өмчлөгчийн мэдээллийг нээлттэй болгох эрх зүйн зохицуулалтыг боловсруулж УИХ-аар батлах ажлыг ҮАҮТ-д тусгах. ➤ Мөн бенефициар өмчлөгчийн мэдээллийг АМГТГ, УБЕГ-н хуулийн этгээдийн бүртгэлийн газарт иж бүрэн цуглуулах, нэг мэдээллийн системтэй болох үүргийг төлөвлөгөөнд тусгах.

Үүрэг амлалтын нэр	Тодорхой байдал	Гүйцэтгэл	Үр нөлөө	Тойм
13. Төрөөс компаниудын зөвшөөрөл, санхүү, үйл ажиллагааны талаарх мэдээллийг ил тод, шуурхай болгох	Өндөр	Зарим хэсэг	Дунд зэрэг	➤ Төрийн өмчийн бодлого зохицуулалтын газар, Эрдэнэс Монгол компани, МҮОНРТ-тэй 2020 он хүртэл хамтран ажиллах гэрээ, Монголын Сэтгүүлчдийн Нэгдсэн эвлэлтэй хамтран ажиллан санамж бичиг байгуулан хамтран ажиллаж байна. ➤ Харин Төрийн өмчийн хороо татан буугдаж, 2016 оны сонгуулиас хойш Төрийн өмчийн бодлого, зохицуулалтын газар байгуулагдсан. ➤ Монгол улсын хэмжээнд төрийн болон нийтийн өмчит компаниудын засаглал, ил тод байдалтай холбоотой нэгдсэн мэдээллийн www.governance.mn сайт байгуулж “Сайн Засаглал” сэтгүүлийг улирал бүр гаргаж хэвшсэн. ➤ Сангийн сайдын 2016.09-р сарын 323 дугаар тушаалаар “Нягтлан бодох бүртгэл, аудитын стандартын хороон үйл ажиллагаа, санхүүжилтийн журам”-ыг баталж, Сангийн сайдын 2016.11.15-ны өдрийн 378 тоот тушаалаар тус хорооны бүрэлдэхүүнийг байгуулж, Гурван стандартын төсөл боловсруулж 2016.12.06-ны өдөр стандартын хорооны анхдугаар хуралдаанаар баталсан. ➤ “Санхүүгийн тайлагналын олон улсын стандарт ба Аудитын олон улсын стандарт-2016” гурван өдрийн сургалтаар сургагч багш нарыг бэлтгэж, төрийн өмчийн ААН, байгууллагын ерөнхий нягтлан бодогч нийт 90 гаруй хүнийг сургалтад хамруулсан. ➤ Төрийн өмчийн төлөөллийг хэрэгжүүлэгч төрийн байгуулагууд хараат бус ТУЗ-ийн гишүүдийг олон нийтэд зарлаж сонгодог болсон. ➤ Төрийн өмчит болон оролцоотой компаниудын ТУЗ-ийн гишүүд нь Нийтийн албан ашиг сонирголоос сэргийлэх хуулийн дагуу АТГ-д сургалтад суусан сертификат үзүүлж ашиг сонирхолын зөрчилгүй гэсэн дүгнэлт гаргуулдаг болсон. ➤ МҮОНРТ санхүүгийн үйл ажиллагаагаа ил тод болгож, Шилэн дансны хуулийн дагуу санхүүгийн мэдээллээ www.mnb.mn цахим хуудсанд тогтмол байршуулдаг болсон. ➤ “Эрдэнэс Монгол” ХХК ТУЗ-ийн түвшинд хувьцаа эзэмшигчдийн болон компанийн ашиг сонирхлыг эрхэмлэн дээдлэх, шударга байх, итгэл даах шалгуурыг хангасан ТУЗ-ийн гишүүний ёс зүйн дүрмийг батлан хэрэгжилтийг хангуулж байна.

7. НЗТ-ийн 2016-2018 оны ҮАҮТ-ний хэрэгжилтийн дүгнэлт

Улс төрийн эрх мэдэл ба шилжилт хөдөлгөөн

- Сонгуулийн үр дүнд Засгийн газар, яам, агентлагт өөрчлөлт хөдөлгөөн ордогдоос болж НЗТ-ийн төлөвлөгөөний хэрэгжилт удаашралттай
- Өмнөх Засгийн газрын баталсан ҮАҮТ-өөг дэмжихгүй байх
- Засгийн газар, яам, агентлага, байгууллагуудын шинэ удирдлага, ажилтнууд НЗТ-ийн талаар ойлголтгүй, мэдээлэлгүй

Хэрэгжүүлэгч байгууллагууд болон оролцогч талууд

- Хэрэгжүүлэгч гол төрийн байгууллага нь НЗТ-ийн ҮАҮТ-нд үүрэг амлалттай гэдгээ мэдэхгүй байх
- Байгууллага хоорондын зохицуулалт байхгүй
- ИНБ-ууд НЗТ-ийн ҮАҮТ-ний хэрэгжилтэд тууштай оролцодоггүй
- Хэвлэл мэдээллийн байгууллагуудын оролцоо сул, НЗТ-ийн талаар ойлголтгүй

Олон нийтийн оролцоо, хяналт

- Төр, ИНБ болон бусад оролцогч талуудын хамтын ажиллагаа сул, хоорондын зохицуулалт байхгүй, НЗТ-ийн Үндэсний Зөвлөл хуралддаггүй, Ажлын хэсгийн уулзалтууд тогтмолжоогүй
- НЗТ болон түүний үйл ажиллагааны талаар мэдээлдэг тогтмол суваг (цахим хуудас, ТВ, радио, сонин, гм) байхгүй
- ҮАҮТ-ний хэрэгжилтэд ИНБ-уудын зүгээс тавих хяналт тогтмолжоогүй

Хүний нөөц, хөрөнгө мөнгө, чадавхи

- ҮАҮТ-ний үүрэг амлалтыг хэрэгжүүлэх төсөв тавигддаггүй
- Яам, агентлаг, төрийн байгууллагын ажилтнууд НЗТ-ийн талаар ойлголтгүй, мэдээлэлгүй

Үүрэг амлалтын тодорхой байдал

- Зарим үүрэг амлалт нь хэт ерөнхий, тунхаглалын шинжтэй байна
- НЗТ-ийн ҮАҮТ-ний үүрэг амлалтын ахиц дэвшлийг хэмжих суурь шалгуур үзүүлэлтүүд тавигдаагүй учраас үүрэг амлалтын өөрчлөлтийн түвшинг тодорхойлох боломжгүй

8. НЗТ-ийн ҮАҮТ-ний хэрэгжилтийг сайжруулах санал, зөвлөмж

Үнэлгээний үр дүн, НЗТ-ийн ҮАҮТ-г хэрэгжүүлэхэд тулгарч буй нийтлэг бэрхшээл, сорилтыг үндэслэн дараах санал, зөвлөмжийг гаргалаа.

Нэг. Үүрэг амлалтын тодорхой байдал (хэр тодорхой, хэмжигдэхүйц, хугацаа заагдсан эсэх)

Сайжруулах санал/Зөвлөмж	▪ Үүрэг амлалтыг улс орон, салбарын тэргүүн чиглэл болон НЗТ-ийн зарчимд нийцсэн, маш
--------------------------	---

	тодорхой, үр дүнд хүрэхүйц, нарийвчилсан алхамууд бүхий үйл ажиллагаа байхаар төлөвлөх. - НЗТ-ийн ҮАҮТ-ний үүрэг амлалтын ахиц дэвшлийг хэмжих суурь шалгуур үзүүлэлтүүдийг тодорхойлж нэмж оруулах. - Үүрэг амлалтыг биелүүлэх үйл ажиллагаанд эхлэх ба дуусах хугацааг тавьж, дүгнэн ажиллах.
--	---

Хоёр. Хэрэгжүүлэгч байгууллагууд болон оролцогч талууд

Сайжруулах санал/Зөвлөмж	- НЗТ-ийн ҮАҮТ-г хэрэгжүүлэх Ажлын хэсэг, салбарын Ажлын хэсгийн үйл ажиллагааг зохицуулах Журам боловсруулж, даган мөрдүүлэх. - Үүрэг амлалтын хэрэгжилтэд оролцох ИНБ, хувийн хэвшил, хэвлэл мэдээлэл зэрэг бусад оролцогч талын үүрэг ролийг тодорхой заах, оролцогч талын нэрийг мөн тодорхой бичих, тухайн үүрэг амлалтыг хэрэгжүүлэгч байгууллагууд хоорондоо Ойлголцлын Санамж бичиг байгуулж ажиллах.
--------------------------	--

Гурав. Хүний нөөц, хөрөнгө мөнгө, чадавхи

Сайжруулах санал/Зөвлөмж	- Яам, агентлаг, төрийн болон орон нутгийн байгууллагын ажилтнуудад НЗТ-ийн талаар ойлголт өгөх сургалт, зөвлөгөөн, өдөрлөг зэрэг арга хэмжээг ИНБ-уудтай хамтран зохион байгуулах. - ҮАҮТ-ний үүрэг амлалтыг хэрэгжүүлэхэд шаардлагатай төсвийг батлах, мөн хөрөнгө босгох Донор байгууллагуудын форум зохион байгуулж байх.
--------------------------	--

Дөрөв. Улс төрийн эрх мэдэл ба шилжилт хөдөлгөөн

Сайжруулах санал/Зөвлөмж	- Засгийн газар, яам, агентлаг, төрийн болон орон нутгийн байгууллагууд НЗТ-ийн өмнө хүлээсэн үүргээ баталгаажуулахын тулд НЗТ-ийн Тунхаг бичигт гарын үсэг зурж, илүү идэвхи зүтгэл, хүчин чармайлт гаргаж ажиллах. - ЗГ-ын Хэрэг эрхлэх газар НЗТ-ийн зарчмуудыг түгээн дэлгэрүүлэх, хэрэгжүүлэхэд манлайлан ажиллах механизмаа гаргаж мөрдөх.
--------------------------	---

Тав. Олон нийтийн оролцоо, хяналт

Сайжруулах санал/Зөвлөмж	www.zasag.mn дээр НЗТ-ийн суваг нээж мэдээллийг тогтмол оруулж, шинэчилж байх.
--------------------------	--

	▪ ИНБ-ууд нийтийн сүлжээнд НЗТ-ийн хуудас нээж тогтмол ажилуулах. ▪ НЗТ-ийн ҮАҮТ-ний хэрэгжилтийн явцыг олон нийтэд мэдээлэх, оролцогч талуудад тайлагнах, хэлэлцэх, зөвлөлдөх уулзалтуудыг ИНБ-уудтай хамтран тогтмол улиралд нэг удаа зохион байгуулж байх. ▪ НЗТ-ийн ҮАҮТ-ний төслийг цахим хуудсанд байрлуулж, олон нийтээс цахимаар санал авах. ▪ Цахим хэлэлцүүлгийг тогтмол явуулах. ▪ ХМХ болон сэтгүүлч, сурвалжлагч нарт НЗТ-ийн талаар хэвлэлийн хурал, мургалт зохион байгуулж олон нийтэд түгээн дэлгэрүүлэх ажлыг өргөнөөр зохион байгуулах.
--	--

Тайлан бэлтгэсэн: Г.Ундрал, Зөвлөх
2018.07.05